

Lausunto eduskunnan talousvaliokunnalle Euroopan komission uudistusten tukiohjelmasta koskevasta ehdotuksesta (U 85/2018 vp)

Euroopan komissio teki 31.5.2018 ehdotuksen uudistusten tukiohjelman perustamista koskevaksi asetukseksi (COM (2018) 391 final) osana tulevaa monivuotista rahoituskehystä vuosille 2021–2027. Valtioneuvoston kirjelmä U 85/2018 ottaa kantaa komission ehdotukseen.

Kirjelmän mukaan tukiohjelman ehdotettu suuruus olisi vuoden 2018 kiintein hinnoin arvioituna seitsemän vuoden ajanjaksona yhteensä 22,18 miljardia euroa, eli noin 3 miljardia euroa vuodessa. Suurin osa (19,52 miljardia euroa) rahoituksesta on allokoitu uudistusten toteuttamisen tukivälineeseen. Lisäksi rahoitusta myönnetään (rakenneuudistuksiin liittyvän) teknisen tuen välineelle (0,75 miljardia) ja (euroalueen ulkopuolisille maille rahoitusta myöntävälle) lähentymisvälineelle (1,92 miljardia euroa).

Valtioneuvoston kirjelmässä arvioidaan perustellusti, että ehdotuksen ohjaava vaikutus jäisi todennäköisesti pienehköksi ja että sen merkitys olisi ennen muuta periaatteellinen (U 85/2018, s. 7). Jos uudistuksen oikeudellinen logiikka hyväksytään, tukiohjelman kokoa voitaisiin vastaisuudessa kasvattaa niin, että komission rooli hyödyllisiksi katsottuja rakenneuudistusten valinnassa kasvaisi merkittävästi.

Komission mukaan uudistusten toteuttamisen tukivälineestä voidaan rahoittaa ”rakenneuudistuksia, joiden avulla vastataan talouspolitiikan eurooppalaisen ohjausjakson yhteydessä määritettyihin haasteisiin, myös maakohtaisissa suosituksissa esitettyihin haasteisiin” (COM 2018 391 final, s. 15 ja artikla 8). Komission asetusehdotuksessa EU-maat laatisivat itse ehdotuksia uudistussitoumuksiksi, jotka liittyisivät tukivälineen avulla rahoitettaviksi toivottuihin uudistuksiin, ja komissio arvioisi niitä (artikla 11). Ohjelmasta maksettaisiin kustannuksiin perustumatonta suoraa budjettitukea (artikla 15). Jäsenmailla olisi joissakin olosuhteissa oikeus esittää komissiolle uudistussitoumuksiensa muuttamista (artikla 13), mutta komissiolla olisi oikeus vaatia ohjelmasta maksetun tuen palauttamista mm. silloin kun sen kautta rahoitetut uudistukset peruttaisiin maksamisesta alkavan viiden vuoden mittaisen ajanjakson kuluessa ilman komission hyväksymää syytä (artikla 16).

Kysymykset eri maille ehdotettujen rakenneuudistusten hyödyllisyydestä ja tarpeellisuudesta ovat usein politiikan ja taloustieteen välimaastoon sijoittuvia kiistakysymyksiä. Kun komissio valitsisi tukemansa uudistukset EU:n jäsenmaiden tekemien ehdotusten joukosta, sen käyttämät arviointikriteerit ilmentäisivät väistämättä osin myös sen poliittisia preferenssejä, ja siksi se saattaisi rahoitettavia uudistuksia valitessaan puuttua toissijaisuusperiaatteen vastaisesti jäsenmaitensa poliittisiin linjauksiin. On myös perusteltua syytä epäillä, olisiko komissiolla riittävää kompetenssia sellaiseen EU-maiden ehdottamien uudistusten hyödyllisyyden arviointiin, jota siltä nyt tarkastellun ehdotuksen artiklassa 11 edellytetään.

Myös komission ehdotuksen artikla 16, jonka mukaan se voi vaatia tuen palauttamista mm. silloin kun luvatut uudistukset peruutetaan ilman komission (artiklassa 13 kuvatun menettelyn mukaisella tavalla) hyväksymää syytä, on hyvin ongelmallinen. Pahimmassa tapauksessa tuen palauttamisen uhka voisi estää jäsenmaita tekemästä korjauksia etukäteen laadittujen asiantuntija-arvioiden mukaan hyödyllisiin mutta käytännössä haitallisiksi osoittautuneisiin uudistuksiin. Voidaan myös epäillä, onko komission uhkaus määrärahojen takaisinperinnästä uskottava; eihän komissio ole vielä kertaakaan määrännyt sanktioita esimerkiksi liiallisesta budjettialijäämästä vaikka ns. *sixpack*-lainsäädäntö ne mahdollistaakin.

Valtioneuvosto esittää U-kirjeessään varauksellisen kannan sekä uudistusten toteuttamisen tukivälineeseen että lähentymisvälineeseen. Edellä esitettyjen näkökohtien valossa oleellisesti kriittisempi kannanotto olisi ollut perusteltu uudistusten toteuttamisen tukivälineen osalta.

Helsingissä 24.9.2018

Ohto Kanninen
Erikoistutkija
Palkansaajien tutkimuslaitos

Ilkka Kiema
Tutkimuskoordinaattori, ennustepäällikkö
Palkansaajien tutkimuslaitos